

PÄÄKIRJOITUS

Vaivaako nuorisokasvatusta historiattomuus?

Pekka Penttinen

Ajassa, joka korostaa yksilöllisyyttä, itseohjautuvuutta ja valintojen mahdollisuuksia, on ongelmallista puhua nuorisokasvatuksesta nuorten kasvua ohjaavana yhtenäisenä viitekehystenä. Kun lisäksi nuorisokasvatuksen kentällä työskentelee monialainen joukko toimijoita, nuorisokasvatuksen kohde sekä työskentelymenetelmät määrittyvät varsin erilaisista näkökulmista toimijoiden ammatillisuuden, koulutustaustan ja toimintasektorin vuoksi. Nuorisokasvatus näyttäytyy yhtäältä moninaisen värikkäänä, toisaalta taas hajanaisena ja epämääräisenä. Koska lähestymistavoilla on myös erityiset historialliset taustat, on yhtenäisen käsityksen muodostaminen nuorisokasvatuksesta vaikeaa.

Yksi tapa jäsentää nuorisokasvatuksen käsitettä ja sen käyttöä on Juha Niemisen (2010) esittämä jäsenitys nuorisokasvatuksen neljästä eri merkityksestä. Nuorisokasvatus tarkoittaa hänen mukaansa ensinnäkin *käytäntöinä ilmenevää ja nuoriin kohdistuvaa kasvatustoimintaa*. Se sisältää laajan, nuoriin kohdistuvan ja eri muodoissa tapahtuvan institutioituneen kasvatuksen sekä siihen liittyvät tukitoimet ja ohjausmekanismit. Kyse on monelta osin yhdenmukaisesta, usein myös julkilausutusta, ja aikakaudelle ominaisesta kasvatustietoisuuden ilmentymästä. Tällainen nuorisokasvatus voi toteutua hyvinkin monissa kasvuympäristöissä, kuten koulussa tai harrastuspiireissä.

Nuorisokasvatus voidaan nähdä myös edellä mainittua kasvatustoimintaa ylläpitävänä ja edistävänä *oppiaineena*. Nuoruuteen kohdistuva "ikäkausikasvatus" ei ole kuitenkaan varhais- tai aikuiskasvatuksen tavoin tieteellisen oppituolin määrittämä oppiaine, vaan se määrittyy ammatillisemmin. Käytännössä nuorison kasvua, kehitystä, hyvinvointia, osallisuutta tai kasvuympäristöjä käsitteleviä oppisisältöjä on laajasti yliopistojen ja erityisesti ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmissa. Nuorisokasvatuksen oppiaineluonne rakentuu työelämän ja koulutuksen vuorovaikutuksessa. Tämä näkyy nuorisokasvatuksen kentällä toimivien henkilöiden ammatillisten kompetenssien ja kvalifikaatioiden määrittelynä ja ylläpitona.

Kolmantena merkityksenä Nieminen (emt.) näkee nuorisokasvatuksen määrittelyn kasvatuksen käsitteen sisältönä *osaksi kasvatustiedettä*. Luonteva, tosin melko intuitiivinen luokittelu perustuu käsitteelliseen sijoittumiseen varhaiskasvatuksen ja aikuiskasvatuksen jatkumolle. Koska kasvatustieteen tiedeluonne ei kuitenkaan jäsenny tällä tavoin, on tämä nuorisokasvatuksen merkitys jäänyt varsin ohueksi. Tavallisempaa onkin nähdä nuorisokasvatus esimerkiksi ammatillista nuorisotyötä väljästi määrittävänä lähestymistapana (ks.

esim. Purjo 2012; Soanjärvi 2011). Jo pelkästään tällä perusteella neljäntenä merkityksenä oleva puhe *nuorisokasvatuksesta tieteenalana* vaikuttaa varsin ohuelta, vaikka Nieminen (2010) osoittaa näkemykselle myös selkeitä perusteita.

Kun nuorisokasvatus sijoitetaan edellisen jäsenyyksen mukaisesti kasvatuksen historian tutkimuksen kehykseen, painottuvat institutionalisoituneen kasvatustoiminnan, kasvatuskäytäntöjen tai niitä eri aikakausina ohjanneiden aatteiden ja yhteiskunnallisen ajan analyysin merkitykset. Pääpaino kasvatuksen historian tutkimuksessa ja oppikirjoissa on nuorten osalta selkeästi koulutusinstituutioissa tapahtuvassa kasvatuksessa ja koulutuksessa (esim. Ottelin 1921; Bruhn 1963; Grue-Sørensen 1961; Halila 1950; Heikkinen 1995; Rajaniemi 2000; Heikkinen & Leino-Kaukiainen 2011). Nuorisokasvatusta onkin mielekästä tarkastella tätä laajemmasta insituutioituneesta näkökulmasta, joka sisältää valtaosin koulutusrakenneiden ulkopuolella tapahtuneen, vakiintuneen ja tavoitteellisen kasvatustoiminnan. Näin toteutuneesta kansalais- ja nuorisokasvatuksesta on tutkimustietoa esimerkiksi raittius- ja nuorisoseuraliikkeistä (Honka-Hallila 2014; Numminen 2011; Numminen-Salonen & Salonen 1998). Nuorisokasvatuksen tarjoama näkökulma on kuitenkin tältä osin varsin pirstaleinen, ja se on jäsentynyt vaikeasti erotettavaksi osaksi yhdistysten ja järjestöjen historiaa. Kyse on siten juuri Niemisen toteamasta nuorisokasvatuksen väljästä asemoitumisesta kasvatuksen ja sen tutkimuksen kenttään.

Nuorisokasvatusta on mahdollista lähestyä myös nuorisotutkimuksen näkökulmasta. Se on monelta osin kasvatusinstituutioista lähtevää näköalaa laajempi ja tieteellisenä näkökulmana nuorempi. Nuoruutta ja sen jäsentymistä 1900-luvun Suomen yhteiskunnallisessa muutoksessa on tutkittu varsin monipuolisesti ja kokoavasti (esim. Aapola & Kaarninen 2003; Puuronen 2006; Kempainen, Salmi-Niklander & Tuomaala 2011). Nuorisokasvatuksen historian näkökulma on kuitenkin melko kapea jo senkin vuoksi, että siirtymisajanjakso lapsuudesta aikuisuuteen jäi varsinkin maatalousyhteisöissä lyhyeksi. Tutkimuksissa on havaittu, että yhteiskunnan jatkuvuuden näkökulmasta nuoriso on nähty lähes poikkeuksetta yhteiskuntaan sosiaalistavaa kasvatusta vaativaksi kohteeksi. Nuorisotutkimuksen arvokas lisä kasvatuksen historian tutkimukseen onkin siinä, että se tarkastelee jo lähtökohdaisesti nuoruutta myös nuorten autonomisena itsemäärittelynä, irrallaan institutionaalisesta kasvatuksesta. *Kasvatus & Ajan* nuorisokasvatuksen teemanumero pyrkii valottamaan juuri tätä osaa nuoriin kohdistuvista kasvatuspyrkimyksistä ja avartamaan näkökulmaa nuorison kasvun suuntaan. Nuorisotutkimuksellisen näkökulman vuoksi julkaisussa on myös nuorisokulttuurinen ja lähihistoriallinen painotus. Tämä näkyy myös artikkeleiden jäsentelyssä.

Nuorisokasvatuksen historian teemanumeron aluksi Laura Hokkanen kuvaa nuoria nuorisokulttuurin tuottajina artikkelissaan *Nuorten kasvatuksellinen kapina folkloressa*. Näkökulma kapinaan syntyy vallitsevien aikuisuuteen liittyvien arvojen ja toimintatapojen kyseenalaistamisella ironian, sarkasmin, huumorin ja tahallisen huonon maun keinoin. Aineistona artikkelissa ovat folkloren ja nykyaikaisen digiloren aineistot kuten vitsit, muunnelmat, hokemat tai pilailut. Kulttuurisena kenttänä näille ilmaisuille toimivat niin koulu, koti, leirit kuin kaveripiirin yökyllä. Kapina-teemaa avaa myös Aino Tormulainen artikkelissaan *Tyttöenergialla kasvaneet. Katsaus tytöille suunnatun populaarikulttuurin lähihistoriaan*. Siinä analysoidaan 1990-luvun sukupuolirooleja ja -odotuksia rikkovaa tyttökulttuuria. Analyysi välittää vahvan tyttöenergian täyteen viestin pyrkimisestä sukupuolten väliseen tasavertaisuuteen. Nuorisokulttuurinen lähihistorian analyysi jatkuu Anni Rannikon, Päivi Harisen, Hanna Kuninkaanniemen, Veli Liikasen ja Jussi Ronkaisen artikkelissa *Vaihtoehtoliikunta yhteisöllisen kasvun ja oppimisen maisemana*. Näkökulma liikuntaan syntyy institutionalisoituneen liikuntamäärityksen rajojen koettelusta, jolloin kilpailullisuus ja mittaaminen määrittävät eri liikuntamuotojen harrastajien parissa uudella

tavoin. Toisaalta myös perinteisistä konteksteistaan ja auktoriteettisuhteistaan irrottautuvien vaihtoehtolajienkin havaitaan toteuttavan liikuntakasvatukselle asetettuja tavoitteita ja ideaaleja.

Eeva Kotioja avaa nuorisokasvatuksen aatteellista taustaa kansallismielisen kasvatuksen näkökulmasta artikkelissaan *Reippaat tytöt ja pojat – nuorison kansallismielinen kasvatus 1930-luvun Suomessa*. Toista maailmansotaa edeltäneellä ajalla Akateeminen Karjala-Seura ja Isänmaallinen Kansanliike pyrkivät tavoittamaan nuoria kesäleirien sekä paikallisen toiminnan avulla. Näiden poliittisten järjestöjen nuorisoon kohdistamaa toimintaa voidaan pitää esimerkkinä yleisemmästä pyrkimyksestä vaikuttaa nuorten mielipiteisiin ja aatteelliseen sitoutumiseen. Samankaltaiseen tavoitteeseen – joskin erilaisten aatteellisten tunnus-ten alla – oli tähdännyt esimerkiksi jo aiemmin perustettu Sosialidemokraattinen Työläis-nuorisoliitto.

Teeamanumeron päättää Lauri Julkusen artikkeli *Yrjö Karilas kristillisen poikatyön kasvatusihanteiden määrittäjänä*. Karilas määritteli kristillisen poikatyön suuntaa yhteiskunnallisesti hyvin tunnetussa NMKY:n toiminnassa, mutta osoittautuu artikkelissa poikatyön aatteelliseksi isäksi myös laajemmalla kentällä. Samalla artikkeli avaa kristillisen kasvatuksen näkemystä ihannekansalaisuudesta. Se tarkoitti kokonaisvaltaisesti tasapainoista, yksilölliset taipumuksensa löytänyttä ja isänmaan hyväksi työskentelevää kansalaista. Tällä tavoitteella olisi mitä ilmeisimmin vastakaikua myös nykyisessä kasvatusihanteita koskevassa keskustelussa.

Edellä esitetyn perusteella otsikon kysymys nuorisokasvatuksen historiattomuudesta näyttäytyy kaksijakoisena. Nuorisokasvatus on määrittelyltään varsin uusi. Sen asemoiminen kasvatuksen kenttään ei ole itsestään selvää muun muassa nuorisotutkimukseen kytkeytymisensä takia. Nuorisokasvatus voidaan mieltää nuorten kasvuympäristöihin sekä nuorisokulttuurien ja hyvinvoinnin kysymyksiin kohdistuvana tarkasteluna, mutta myös perinteisemmin koulutuksen ja kasvatuksen kysymyksiin uppoutuvana toimintana. Näistä tekijöistä formaalin koulutuksen ja monelta osin myös nonformaalin kasvatuksen historia on hyvinkin tunnettua. Sen sijaan informaali kasvu ja kasvatus siinä merkityksessä kun ne liittyvät nuorison omaehtoiseen kulttuuriseen toimintaan on suhteellisen vähän tunnettua. Näin osin myös siksi, että nuorisokulttuurien synty ja muotoutuminen omaksi kulttuuriseksi kentäkseen on historiallisesti varsin nuorta. Näin ajatellen nuorisokasvatusta vaivaa ainakin lievä historiattomuus tai pikemminkin jäsentymättömyys. Tämä julkaisu paikkaa pieneltä osin näitä puutteita.

Kirjallisuus

- Aapola, Sinikka & Kaarninen, Mervi (toim.) 2003. Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuoruuden historia. Nuorisotutkimusverkoston / Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 32. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Bruhn, Karl 1963. Kasvatusopin historian kehityslinjoja. Helsinki: Otava.
- Grue-Sørensen, K. 1961. Kasvatuksen historia II. Toinen osa. Pestalozzista nykyaikaan. (Alkuperäisteos: *Opdragelsens historie*, 1956–59.) Suom. Kai Kaila. Porvoo–Helsinki: WSOY.
- Halila, Aimo 1950. Suomen kansakoululaitoksen historia IV. Oppivelvollisuuskoulun alkuvaiheet (1921–1939). Porvoo: WSOY.
- Heikkinen, Anja 1995. Lähtökohtia ammattikasvatuksen kulttuuriseen tarkasteluun: esimerkkinä suomalaisen ammattikasvatuksen muotoutuminen käsityön ja teollisuuden

- alalla 1840–1940. Acta Universitatis Tamperensis Ser. A vol 442.
- Heikkinen, Anja & Leino-Kaukiainen, Pirkko (toim.) 2011. Valistus ja koulunpenkki. Kasvatus ja koulutus Suomessa 1860-luvulta 1960-luvulle. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Honka-Hallila, Helena 2014. Työväen raittiusliike sata vuotta: hyvien elämäntapojen jäljillä. Helsinki: Elämäntapaliitto.
- Kempainen, Ilona, Salmi-Niklander, Kirsti & Tuomaala, Saara (toim.) 2011. Kirjoitettu nuoruus. Aikalaistulkintoja 1900-luvun alkupuolen nuoruudesta. Nuorisotutkimusverkoston / Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 117. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Nieminen, Juha 2010. Nuorisokasvatus tieteen kentässä, kasvatuksen teoriassa ja nuorisotyön kehiksenä. Teoksessa Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkoston / Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 73. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 30–63.
- Numminen, Jaakko 2011. Yhteisön voima – Nuorisoseuraliikkeen historia 1–5. Helsinki: Suomen nuorisoseurat ry.
- Numminen-Salonen, Riia & Salonen, Pekka 1998. Kansan raittiusliitto ry. 1948–1998. Helsinki: Kansan raittiusliitto.
- Ottelin, Ahti Kondrad 1931. Kasvatusopin historian oppikirja. (4. painos) Helsinki: Otava.
- Purjo, Timo 2012. Nuoriso-ohjaajuudesta nuorisokasvattajuuteen. Teoksessa Komonen, Katja, Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusseuran / Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 128. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 85–105.
- Puuronen, Vesa 2006. Nuorisotutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Rajaniemi, Anneli (toim.) 2000. Suomalaisen ammattikasvatuksen historia. Helsinki: Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö.
- Soanjärvi, Katariina 2011. Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä. Jyväskylän yliopisto: Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 413.

KL Pekka Penttinen toimii yliopettajana Mikkelin ammattikorkeakoulussa Kulttuuri-, nuoriso- ja sosiaalialan laitoksella